

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 2004 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta (HE 177/2004 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sivistysvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (SiVL 14/2004 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Jouko Isolauri ja hallitussihteeri Päivi Salo, sosiaali- ja terveysministeriö

- opetusneuvos Marja-Liisa Niemi, opetusministeriö
- sosiaali- ja terveystoimen päällikkö Tuula Taskula, Suomen Kuntaliitto
- va. johtajaylilääkäri Esa Ahonen, Kainuun sairaanhoito- ja erityishuoltopiirin kuntayhtymä
- johtava ylilääkäri Seppo Seitsalo, Orton
- sairaanhoitopiirin johtaja Pentti Silvola, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
- tuottajajohtaja Mikko Nenonen, Reumasäätien sairaala
- ylilääkäri Eero Hirvensalo, Töölön sairaala
- sairaanhoitopiirin johtaja Aki Lindén, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
- professori Mikael Hidén
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi erikoissairaanhoitolakia. Erikoissairaanhoitolakiin otettaisiin säännös erityistason sairaanhoidon keskittämisestä. Samalla erityistason sairaanhoidon koskevaa asetuksenantovaltuutta täydennettäisiin siten, että erityistason sairaanhoidon keskittämisestä tiettyihin sairaaloihin voitaisiin antaa asetuksella tarkempia säännöksiä. Muutoksella pyrittäisiin varmistamaan laadullisesti riit-

tävän korkeatasoisen toiminnan edellyttämä erityisosaaminen.

Lääkärin ja hammaslääkärin peruskoulutuksesta sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle valtion varoista suoritettavan korvauksen perusteita muutettaisiin. Nykyinen korvaus perustuu pelkästään tutkintojen määrään. Opiskelijamäärien muuttuessa korvaus reagoi varsin hitaasti peruskoulutuksen kustannusten muutoksiin. Siksi erikoissairaanhoitolakia ehdotetaan muutettavaksi

siten, että yliopistosairaalakuntayhtymille peruskoulutuksesta suoritettavan valtionkorvauksen määräytymisessä otettaisiin huomioon paitsi tutkintojen lukumäärä myös lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta. Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hoidon keskittäminen

Erikoissairaanhoitolain 11 §:n valtuussäännökset mahdollistavat nykyisin vain ohjeiden antamisen siitä, mihin toimintayksiköihin erityistason hoitoon kuuluvat tutkimukset, toimenpiteet ja hoidot on tarpeen keskittää. Hallituksen esityksessä on käsitelty syitä, joiden vuoksi hoidon keskittämisestä on tarpeen säätää sitovasti asetuksella. Keskeisin tavoite on varmistaa laadultaan riittävän korkeatasoisen toiminnan edellyttämä erityisosaaminen ja siten edistää potilasturvallisuutta. Asetuksella ei annettaisi kunnille uusia tehtäviä.

Erikoissairaanhoitolain 11 §:n 1 momentissa säädetään sairaanhoitopiirin kuntayhtymän erityistason sairaanhoidon järjestämisvastuusta. Järjestämisvastuun kuntayhtymä voi toteuttaa ostamalla palvelut yksityiseltä palveluntuottajalta. Valiokunta korostaa hallituksen esityksen perusteluissakin todettua seikkaa, että myös alueellisesti ja valtakunnallisesti keskitettävät erityistason hoidot voidaan hankkia julkisen sektorin ohella myös ostopalveluna yksityiseltä palveluntuottajalta.

Valiokunta korostaa, että asetuksella tapahtuvan hoidon keskittämisen tulee olla pitkäjänteistä, jotta voidaan turvata asiantuntemuksen ja osaamisen saatavuus ja henkilöstön asema. Toi-

saalta hoidon keskittämisessä tulee myös ottaa huomioon lääketieteen kehitys ja toiminnassa tapahtuvat muutokset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valmistettava asetusalustus on tarkoitus lähettää vielä laajalle lausuntokierrokselle. Valiokunta pitää kattavaa lausuntokierrosta välttämättömänä ja painottaa, että asetuksen täytäntöönpanoa on huolellisesti seurattava ja arvioitava sääntelyn mahdollista kehittämistä erityistason hoidon laadun varmistamiseksi jatkossakin.

Erityisvaltionosuudet

Valtion maksamia korvauksia lääkärin ja hammaslääkärin peruskoulutuksesta muutetaan lakiehdotuksen mukaan siten, että suoritettujen tutkintojen lisäksi korvausten määräytymisessä otetaan huomioon koulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden määrä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan asiassa antamaan lausuntoon, jonka mukaan näin voidaan paremmin varmistaa koulutuksessa tarvittavat laajennetut koulutusjärjestelyt, henkilöstön tarve sekä opetuksen laadun säilyminen (SiVL 14/2004 vp). Koulutuksen kustannusten 8 miljoonan euron lisäystä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tarpeellisenä, mutta viittaa vuoden 2005 talousarviosta antamaansa lausuntoon, jossa kiinnitettiin huomiota siihen, että lisäys on esitetty rahoitettavaksi vähentämällä tutkimustoiminnan valtionosuutta (StVL 13/2004 vp). Valiokunta esitti lausunnossaan, että määrärahoja erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimukseen ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvauksiin lisättäisiin. Valiokunta katsoo, että korvausten tulisi kattaa terveydenhuollon toimintayksiköille tut-

kimuksesta ja koulutuksesta aiheutuvat kustannukset.

Yksityiskohtaiset perustelut

11 §. Lain 11 §:n 3 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää 2 momentissa tarkoitettua erityistason sairaanhoidon keskittämistä ja niistä kunnallisen terveydenhuollon toimintayksiköistä, joiden tulee vastata keskitettävästä erityistason sairaanhoidosta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asetuksella on tarkoitus säätää myös alueellisesti keskitettävästä erityistason hoidosta. Valiokunta ehdottaa 3 momentin selkeyttämistä siten, että siinä valtakunnallista keskittämistä koskevaan 2 momenttiin viittaamisen sijasta todettaisiin, että asetuksenantovaltuus koskee sekä alueellista että valtakunnallista hoidon keskittämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 11 § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

11 §

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan säätää siitä, mitkä tutkimukset, toimenpiteet ja hoidot kuuluvat erityistason sairaanhoitoon. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi säätää *valtakunnallisesta ja alueellisesta* erityistason sairaanhoidon keskittämistä ja niistä kunnallisen terveydenhuollon toimintayksiköistä, joiden tulee vastata keskitettävästä erityistason sairaanhoidosta. Jos valtakunnallisesti keskitettävät erityistason sairaanhoidon palvelut on tarkoituksenmukaisinta hankkia yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai ulkomailta, voidaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella määritellä palvelujen tuottajan toiminnalle asetettavat laatuvaatimukset ja muut hoidon asianmukaisuuden varmistamiseksi asetettavat vaatimukset.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
vpj. Eero Akaan-Penttilä /kok
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /kesk
Arto Seppälä /sd
Tapani Tölli /kesk (osittain)
Raija Vahasalo /kok
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Ulla Anttila /vihr
Anne Huotari /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen käytettävien määrärahojen lisäämistä 8 miljoonalla eurolla ja lisäyksen rahoittamista osin tutkimustoimintaan osoitettuja määrärahoja vähentämällä. Yhdessä toiseen hallituksen esitykseen HE 156/2004 vp sisältyvän, niin sanotusta tutkimus-EVO:sta tehtävän määrärahan siirron kanssa tämä johtaisi kokonaisuudessaan 10,7 miljoonan euron tutkimusrahojen vähenemiseen vuonna 2005.

Valtion korvaus erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan eli niin sanottu tutkimus-EVO on pienentynyt noin 30 % vajaassa kymmenessä vuodessa. Opetusmäärärahojen kasvattaminen ja työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoituksen lisääminen on sinänsä myönteistä. Sen sijaan tutkimus-EVO:n pienentäminen vaikeuttaa merkittävästi tutkimusedellytyksiä, ja käytännössä kliininen lääketieteellinen tutkimus on vaarassa loppua kokonaan. Tutkimus-EVO:a on käytetty muun muassa potilaiden laboratorio- ja röntgentutkimuksiin, poliklinikkakäynteihin ja hoitopäiviin silloin, kun kyseessä on ollut tutkimuspotilas.

Erityisvaltionosuus lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen ja -tutkimuksen korvaamiseksi on ollut tärkeä tulonlähde yliopistollisille keskus-sairaaloille. Yliopistosairaaloilla on merkittävä rooli uuden lääketieteellisen tiedon luomisessa ja soveltamisessa sekä sen välittämisessä tuleville lääkäreille ja hammaslääkäreille. Määrärahojen siirto vaarantaa riittävän pätevyyden omaavien henkilöiden saamisen yliopistojen klinisiin opetusvirkoihin. Tutkimus ja koulutus ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Kliinisen tutkimuksen aseman heikentyminen johtaa paitsi koulutuksen myös hoidon laadun heikentymiseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että vuoden 2005 osalta erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan tarkoitettuja määrärahoja ei vähennetä nykyisestä.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2004

Eero Akaan-Penttilä /kok
Raija Vahasalo /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok

Leena Rauhala /kd
Ulla Anttila /vihr
Anne Huotari /vas